

PESA INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

PESA ULUSLARARASI SOSYAL
ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

June 2025, Vol:11, Issue:1
e-ISSN: 2149-8385

Haziran 2025, Cilt:11, Sayı:1
ISSN: 2528-9950

Journal homepage: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pesausad>

Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği: Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*

The Online Self-Presentation Scale: Adaptation, Validity And Reliability Study

Muhammed Mücahid DALKILIÇ

Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, m2dalkilic@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7116-8749

MAKALE BİLGİSİ

Öz

Makale Geçmişi:

Geliş: 28 Nisan 2025

Kabul: 26 Haziran 2025

Anahtar Kelimeler:

Benlik Sunumu, Çevrim İçi Benlik
Sunumu, Sosyal Medya, Instagram,
Ölçek Uyarlama

Bu çalışma, Chris Fullwood, Billie May James ve Chao-Hwa Josephine Chen-Wilson tarafından geliştirilen "Presentation of Online Self Scale (POSS)" ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik analizlerini konu almaktadır. Araştırmada, 18-24 yaş aralığında Instagram kullanan üniversite öğrencilerinden oluşan 1206 kişilik örneklem üzerinde nicel veri toplanmış, ölçek 18 madde ve dört boyuttan (dramaturjik benlik, ideal benlik, tutarlı benlik, dijital benlik) oluşacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, çevrim içi benlik sunumunu çok boyutlu olarak değerlendirme imkânı sunmakta ve sosyal medya çalışmalarına katkı sağlamaktadır.

© 2025 PESA Tüm hakları saklıdır

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 28 April 2025

Accepted: 26 June 2025

Keywords:

Self-Presentation, Presentation of
Online Self, Social Media,
Instagram, Scale Adaptation

This study focuses on the adaptation, validity, and reliability analyses of the "Presentation of Online Self Scale (POSS)" developed by Chris Fullwood, Billie May James ve Chao-Hwa Josephine Chen-Wilson into Turkish. Quantitative data were collected from a sample of 1,206 university students aged 18-24 who actively use Instagram. As a result, the scale was restructured into 18 items under four dimensions: dramaturgical self, ideal self, consistent self, and digital self. Both exploratory and confirmatory factor analyses confirmed that the Turkish version of the scale is psychometrically valid and reliable. The findings suggest that the scale provides a comprehensive framework for assessing online self-presentation and offers valuable contributions to research on social media behavior.

© 2025 PESA All rights reserved

* Bu makale, Muhammed Mücahid DALKILIÇ tarafından Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı'nda tamamlanan "Gözetimin Dönüşümü ve Sosyal Medyada Benliğin Sunumu: Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Bireyin kendisine dair bilinçli algılarından oluşan benlik; başkalarının varlığına bağlıdır ve içinde bulunulan duruma göre sürekli bir değişim döngüsü içerisinde (Aslan Yılmaz, 2016, s. 85; Pescitelli, 1996). Benlik kavramıyla ilgili literatür incelendiğinde benliğin ne olduğu ve nasıl oluştuğuna dair farklı görüşlerin olduğu görülmektedir (James, 1983; Özen & Gülaçtı, 2010, s. 27-28). Benlik kavramının sahip olduğu karmaşık yapı, bu kavramın farklı alt disiplinlerde farklı bağlamlarda ele alınmasına neden olmuştur.

Sosyal bilimler disiplini içerisinde akademik anlamda benlik kavramına yer veren ilk isim William James'tir. Benlik kavramının çok boyutlu bir yapıdan meydana geldiğini ifade eden James (1983) aynı zamanda benliğin sosyal yaşamdaki önemine dikkat çekmiştir. Benlik kavramını etkileşim temelinde ele alan isimlerden George Herbert Mead ve Charles Horton Cooley, benliğin oluşumunda ötekinin önemini farklı bağlamlarda ele almışlardır. Mead (1934; 2019), benliğin gelişiminde sosyalleşmenin önemini vurgulamıştır. Benliğin aynı anda hem özne hem de nesne olması durumuna dikkat çeken Mead, bu durumu ben (I) ve beni/bana (me) kavramlarıyla açıklamıştır. Mead, benliğin oluşumu ve gelişiminde toplumsal etkileşimin önemini vurgulamış ve benlik kavramını özne ben (I) ve nesne ben (me) ayrımı üzerinden ele alarak benliğin inşasında sosyal rollerin önemine dikkat çekmiştir. Cooley (1902; 1962) ise Mead'ın ortaya koyduğu ayrıma benzer bir ayrım yapmıştır. O, benliğin oluşumu ve gelişimini ayna benlik kavramsallaştırması ile açıklamaya çalışmıştır. Cooley, benlik kavramını ve toplumu ikiz kardeşler olarak ele almış ve bireyin benliğinin ancak öteki bireylerle kurulan ilişkiler bağlamında gelişeceğini ayna benlik kavramıyla dile getirmiştir. Ona göre sosyal yaşamda diğer insanların herhangi bir birey hakkındaki düşünceleri yine o bireyin kendisini nasıl hissedeceğini belirlemektedir.

Benlik kavramı bağlamında değinilmesi gereken bir diğer kavram da benlik sunumudur. Bu kavram sosyal bilimler literatüründe iletişim bilimleri, psikoloji ve sosyoloji alanlarının kesişim noktasında yer almaktadır. 1956 yılında kaleme alınan "The Presentation of Self in Everyday Life" (Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu) başlıklı çalışmada Erving Goffman (2018), bireyin diğerlerini etkilemek amacıyla gündelik yaşamda izlediği stratejilere dikkat çekmiş ve benliğin performans gösteren yönüne odaklanmıştır. Sosyal paylaşım ağlarının kullanıcılara sağladığı etkileşimli ortam, bu ağlarda gösteri merkezli bir benlik sunumu imkânını da beraberinde getirmiştir. Özellikle gençler tarafından yoğun bir şekilde kullanılan Facebook, Instagram, TikTok, YouTube, X gibi sosyal paylaşım ağları, gösterinin yeni ortamı hâline gelmiş ve benlik sunumlarının çevrim içi bir şekilde yapılabildiği yeni bir alternatif yaşam alanı inşa edilmiştir.

Benliğin nasıl kurgulandığı ve sunulduğu meselesi üzerine yapılan sorgulamalar sosyal bilimler alanında yeni bir durum değildir. Ancak kullanıcılarına birçok imkân sunan dijital platformlarda benliğin nasıl kurgulandığı ve bu kurgulanan bu benliğin gözetişim kültürü bağlamında nasıl sahnelendiği üzerine yapılan sorgulamalar henüz güncelliğini korumaktadır (Akbakın, 2020; Akgül ve Hekimoğlu Toprak, 2019; Bauman ve Raud, 2018). Özellikle internetin kamusallaşması ve her yaştan kullanıcıya hitap eden sosyal paylaşım ağlarının kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte literatürde çevrim içi benlik sunumu konusunda yürütülen çalışmaların sayısında bir artış yaşandığını gözlemlemek mümkündür. Sosyal paylaşım ağlarını aktif bir şekilde kullanan gençler, bu ağlarda dijital kültürün bir temsilcisi olarak hem bu kültürü yaşamakta hem de inşa etmektedirler. Dolayısıyla çevrim içi benlik sunumunun gerçekleştiği bu platformlarda bireylerin benlik sunumlarını nasıl gerçekleştirdiğini anlamak önem arz etmektedir. Öte yandan bu konu üzerine sahada derinlemesine araştırmalar yapabilmek için güvenilir ve geçerli olan ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada Chris Fullwood, Billie May James ve Chao-Hwa Josephine Chen-Wilson'ın (2016) geliştirdiği Presentation of Online Self Scale-POSS adlı ölçeğin uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış ve böylece literatürdeki bilgi birikimine katkı sunmak amaçlanmıştır.

Türkçe literatürde benlik sunumu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde; çalışmaların saha araştırması aşamasında farklı ölçeklerin tercih edildiği görülmektedir (Avcı & Hazar, 2024; Özenir & Aşçı, 2005; Özkan, Durna, & Araz, 2022; Çağlar, Altıntaş, & Aşçı, 2009). Bu durum nicel araştırmalarda olağan bir durumdur. Çünkü araştırmacılar; çalışmalarının konusunu, kapsamını ve araştırma problemlerini de göz önünde bulundurarak saha araştırmasında kullanacakları ölçeğe karar vermektedirler. Türkiye’de yürütülen çalışmalar incelendiğinde; 2025 yılı itibarıyla Fullwood, James ve Chen-Wilson tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin sadece bir çalışmada Türkçeye uyarlanarak uygulandığı görülmektedir (Güler, Şahin, & Balci, 2022). “Sosyal Medyada Çevrimiçi Benlik Sunumunun Öznel İyi Oluş Üzerine Etkisi: Instagram Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma” (Güler, Şahin, & Balci, 2022) başlıklı çalışmada Türkçeye uyarlanan söz konusu bu ölçek “Gözetimin Dönüşümü ve Instagram’da Benliğin Sunumu: Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma” (Dalkılıç, 2024) başlıklı çalışmanın saha araştırmasında kullanılmak üzere incelenmiştir. Ancak ölçekteki bazı ifadelerin pilot uygulama aşamasında bazı katılımcılar tarafından tam anlaşılamadığı tespit edilmiştir. Bu durum göz önünde bulundurularak orijinal ölçekte yer alan ifadeler Türkçeye yeniden uyarlanmıştır. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında “Presentation of Online Self Scale-POSS” adlı ölçek “Çevrim içi Benlik Sunumu Ölçeği” başlığıyla Türkçeye yeniden uyarlanmış, Instagram kullanan geniş bir örneklem grubuna uygulanmış ve ölçeğin geçerlik ve güvenirliliği test edilmiştir. Bu nedenle bu çalışmanın ve bu ölçeğin uygulanması neticesinde elde edilen sonuçların, çevrim içi ortamlarda benlik sunumu üzerine ilerleyen yıllarda yürütülecek çalışmalar için bir yol gösterici niteliğe sahip olabileceğini söylemek mümkündür.

YÖNTEM

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemine dayalı olarak tasarlanmış ve tarama (survey) modeline uygun şekilde yürütülmüştür. Tarama modeli, belirli bir evrende mevcut durumun ve ilişkilerin betimlenmesine olanak tanıyan, anket yoluyla veri toplama esasına dayalı kesitsel bir araştırma desendir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2018). Çalışmada, Z kuşağı gençlerinin Instagram’daki benlik sunumlarına ilişkin nicel veriler toplanarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda, katılımcılardan standardize edilmiş bir ölçek aracılığıyla veriler elde edilerek mevcut durum betimlenmiştir.

Araştırmanın evrenini, 18-24 yaş aralığında Instagram kullanan ve Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Yerleşkesi’nde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Evren büyüklüğü yaklaşık 44.121 kişi olarak belirlenmiştir. Örneklem seçiminde gönüllü katılım esas alınmış ve evren içindeki alt grupların temsiliyetini sağlamak amacıyla kota örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen evrende %95 güven düzeyi ve +-%3 örnekleme hata payı dikkate alınarak minimum örneklem büyüklüğü yaklaşık 1.042 olarak hesaplanmıştır (Raosoft, 2004). Araştırma kapsamında bu sayının üzerine çıkılarak 1.206 katılımcıdan (379 erkek, 827 kadın) geçerli anket toplanmıştır. Böylece, örneklem büyüklüğünün istatistiksel güç ve temsil kabiliyeti artırılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmanın veri toplama süreci, araştırma amacına uygun olarak betimsel tarama modeli temel alınarak tasarlanmıştır. Araştırmanın temel odağı, 18-24 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin Instagram’daki çevrim içi benlik sunumu pratiklerini anlamak olduğundan, öncelikle bu konuda literatür taraması gerçekleştirilmiş, benzer çalışmalar incelenmiş ve araştırmanın amaçlarına en uygun olan ölçme aracı belirlenmiştir. Bu kapsamda, Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016) tarafından geliştirilen Presentation of Online Self Scale-POSS başlıklı ölçek araştırmanın temel veri toplama aracı olarak seçilmiştir. Orijinal hâliyle 21 maddeden oluşan bu ölçek, Türkçeye uyarlanmış ve saha uygulamasına hazır hâle getirilmiştir. Ölçekte katılımcıların çevrim içi benlik sunumlarına yönelik tutum ve pratiklerini değerlendiren beşli Likert tipi sorular yer almaktadır. Ölçekte kullanılan derecelendirme ifadeleri, “1-Kesinlikle katılmıyorum”dan “5-Kesinlikle katılıyorum”a kadar sıralanmakta olup, ölçeğin

örnek maddeleri arasında “Çevrim içi ortamlarda istediğim gibi davranmak rahat hissettirir”, “Çevrim içi ortamlarda gerçek hayatta olduğum kişiden önemli ölçüde farklıyım” gibi ifadeler bulunmaktadır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde, maddelerin dilsel ve kavramsal yeterliliğini sağlamak amacıyla çalışma alanında üç uzman öğretim üyesi, iki ölçme-değerlendirme uzmanı ve bir dil uzmanının görüşleri alınmış, yapılan öneriler doğrultusunda maddeler gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Böylece saha araştırmasında uygulanacak olan ölçeğin yüz ve görünüş geçerliliği sağlanmıştır.

Ölçek maddelerinin yer aldığı nihai soru formu, Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Yerleşkesinde bulunan on farklı fakültede (Edebiyat, Fen, Güzel Sanatlar, Hukuk, İslami İlimler, Mimarlık ve Tasarım, Sağlık Bilimleri, Spor Bilimleri, Teknoloji ve Ziraat Fakülteleri) öğrenim görmekte olan öğrencilere yüz yüze anket yöntemiyle uygulanmıştır. Anketlerin uygulanması 21 Mart-4 Nisan 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, toplamda 1240 öğrenciye ulaşılmıştır. Toplanan anket formlarından, eksik veya rastgele doldurulmuş olduğu tespit edilen 34 adet anket formu analiz aşamasına dâhil edilmeyerek, toplamda 1206 anket formu değerlendirmeye alınmıştır.

Veri toplama sürecinde, araştırma etiğine uygun hareket edilmiş ve saha çalışmasına başlamadan önce gerekli izinler alınmıştır. Bu bağlamda, çalışma, Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından E-13907855-100-257200 sayılı ve 21.03.2021 tarihli kararla etik açıdan uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016), ergenlerde benlik kavramının netliği ve çevrim içi ortamda benlik sunumu ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında, katılımcıların çevrim içi benlik sunum pratiklerini ölçmek üzere başlangıçta 24 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturmuşlardır. Bu ölçek, cevap seçeneklerinin “kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” arasında değiştiği beşli Likert tipi biçiminde hazırlanmıştır. Saha uygulamasından elde ettikleri verilerin analizi sonucunda, faktör yük değeri .40’ın altında olan üç madde ölçekten çıkarılmıştır. Böylece, ölçeğin son versiyonunun açıklanan toplam varyansın %53,99’unu karşılamakta olduğu görülmektedir. Ayrıca Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) uygunluk değerinin de .864 olduğu tespit edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular, ölçeğin ideal benlik, çoklu benlik, tutarlı benlik ve çevrim içi sunum tercihi olmak üzere dört faktörlü bir yapıdan oluştuğunu ortaya koymuştur. Ölçekte ideal benlik faktörü dokuz, çoklu benlik faktörü beş, tutarlı benlik faktörü dört, çevrim içi sunum tercihi faktörü ise üç maddeden oluşmaktadır. Araştırmacılar, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarını ideal benlik faktörü için .862; çoklu benlik faktörü için .847; tutarlı benlik faktörü için .621 ve çevrim içi sunum tercihi faktörü için ise .715 olarak hesaplamışlardır.

Bu bölümde, Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016) tarafından geliştirilen Presentation of Online Self Scale-POSS başlıklı ölçeğin 21 maddelik Türkçe uyarlaması üzerinde yapı geçerliliği ve faktör yapısını test etmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Bu analiz süreçlerinde SPSS ve AMOS istatistik programlarından yararlanılmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi

Bu araştırmada, Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016) tarafından geliştirilen Presentation of Online Self Scale-POSS başlıklı ölçek temel alınmıştır. Ölçek, araştırmacıların “Self-Concept Clarity and Online Self-Presentation in Adolescents” başlıklı çalışmalarında ortaya koydukları 21 maddelik yapı esas alınarak Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçe uyarlama sürecinin ardından, saha çalışması gerçekleştirilmiş ve 1206 geçerli anketten elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeğin faktör yapısını ve alt boyutlarını belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizinin ilk döndürülmüş bileşenler matrisinde, 18 numaralı maddenin birden fazla faktörde anlamlı yük taşıdığı ve bu nedenle binişiklik koşullarını sağladığı belirlenmiştir. Bu

durum doğrultusunda ilgili madde ölçekten çıkarılmış ve analiz süreci yeniden başlatılmıştır. İkinci analizde elde edilen döndürülmüş bileşenler matrisinde ise 19. maddenin ait olduğu boyutla yeterli düzeyde örtüşmediği ve aynı zamanda ölçeğin genel Cronbach Alpha güvenirlik katsayısını anlamlı biçimde düşürdüğü tespit edilmiştir. Bu nedenle, bu madde de ölçekten çıkarılarak üçüncü kez açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Üçüncü analiz sonucunda ise, 4 numaralı maddenin yine birden fazla faktörde yük taşıdığı ve binişiklik gösterdiği belirlenmiş; bu gerekçeyle ilgili madde de ölçekten çıkarılmıştır. Nihayetinde, dördüncü döndürülmüş bileşenler matrisinde kalan maddelerin hiçbiri binişiklik göstermemiş, .40'ın altında faktör yükü taşıyan bir ifadeye rastlanmamış ve tüm ifadelerin önceden kuramsal olarak öngörülen boyutlarda anlamlı biçimde kümелendiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle, analiz sürecine devam edilmesine gerek duyulmamıştır. Sonuç olarak, ölçeğin nihai versiyonu toplam 18 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır: Dramaturjik Benlik (5 madde), İdeal Benlik (7 madde), Tutarlı Benlik (3 madde) ve Dijital Benlik (3 madde). Bu yapı, ölçeğin kuramsal temelini destekleyen ve psikometrik açıdan kabul edilebilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği'nin Alt Boyutları ve Faktör Yüklemeleri

Faktörler	Ortalama	Standart Sapma	Faktörler			
			1	2	3	4
Dramaturjik Benlik						
Çevrim içi ortamlarda farklı kimlikleri canlandırmaktan hoşlanırım.	1,72	1,060	,882			
Çevrim içi ortamlarda düzenli olarak farklı rollerimden yararlanırım.	1,80	1,083	,841			
Çevrim içi ortama bağlı olarak farklı bir kişi olurum.	1,72	1,035	,818			
Belirli çevrim içi ortamlarda sıklıkla farklı kişileri canlandırıyorum.	1,68	1,027	,810			
Çevrim içi olmak bana yeni bir kimlik oluşturma imkânı verir.	1,84	1,081	,764			
İdeal Benlik						
Çevrim içi olmayı seviyorum çünkü farklı olmama izin veriyor.	2,16	1,121		,719		
Çevrim içi iletişim gerçek hayatta söyleyemediğim şeyleri söylememe olanak tanıyor.	2,30	1,161		,690		
Çevrim içiyken olmak istediğim kişi olabileceğimi düşünüyorum.	2,18	1,196		,683		
Çevrim içiyken kendimden kaçabiliyorum.	2,14	1,181		,651		
Gerçek hayatta kendim olmakta zorlanırım.	1,87	1,095		,647		
Çevrim içi olmayı olmamaya tercih ederim.	2,47	1,216		,610		
Gündelik hayatta benimle konuşmayacak insanlarla çevrim içi ortamlarda konuşabilirim.	2,18	1,224		,603		
Tutarlı Benlik						
Siber dünyadaki kişiliğim ile gerçek hayatta olduğum kişinin aynı olduğunu düşünüyorum.	3,69	1,382			,872	
Çevrim içi ortamda her zaman kendim olurum.	3,81	1,290			,831	
Çevrim içi ortamdaki kişiliğimin gerçek kişiliğim olduğuna inanıyorum.	3,15	1,543			,730	
Dijital Benlik						
Dijital ortamlarda en iyi özelliklerimi sergileyebilirim.	2,76	1,114				,820

Çevrim içi olmak kendimi daha iyi ifade etmemi sağlar.	2,66	1,128			,754
Çevrim içi ortamlarda istediğim gibi davranmak rahat hissettirir.	3,31	1,274			,737
Özdeğer (Eigenvalue)		6,531	2,864	1,346	1,193
Açıklanan Varyans (%)		36,281	15,912	7,476	6,630
Güvenilirlik (Cronbach Alfa)		,926	,841	,785	,738
KMO Örneklem Yeterliliğinin Ölçümü	,897				
Toplam Varyans (%)	66,299				
Bartlett'in Küresellik Testi	$\chi^2= 11620,908$	sd= 153		p= ,000	

Ölçekte yer alan maddelere ilişkin veriler ile bu maddelerin faktörlere dağılımı, yukarıda sunulan Tablo 1’de detaylı biçimde gösterilmiştir. Söz konusu tablo incelendiğinde, maddelerin faktör yüklerinin ,603 ile ,882 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerler, ifadelerin ait oldukları faktörlerle güçlü bir ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan 18-24 yaş aralığındaki ve aktif Instagram kullanıcıları olan bireylerin çevrim içi benlik sunumu eğilimlerini ölçmek üzere geliştirilen 21 maddeye ait döndürülmüş bileşenler matrisinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda ölçek, dört faktörlü bir yapıya kavuşmuştur.

Örneklem yeterliliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ,897 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, örneklemin faktör analizi için “çok iyi” düzeyde uygun olduğunu göstermektedir (Coşkun, Altunışık, & Yıldırım, 2019, s. 301). Ayrıca, toplam açıklanan varyans oranı %66,299 olup, bu değer ölçekte yer alan maddelerin anlamlı bir yapıyı temsil ettiğini göstermektedir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda elde edilen bu veriler, yapı geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir. Yürütülen faktör analizi neticesinde ölçeğin dört alt boyutu “dramaturjik benlik”, “ideal benlik”, “tutarlı benlik” ve “dijital benlik” olarak isimlendirilmiştir.

İlk faktör; bireylerin çevrim içi ortamlarda farklı roller üstlenmeleri, kimliklerini dönüştürmeleri ve sahneledikleri benlikleri aracılığıyla kendilerini yeniden inşa etmeleriyle ilişkilidir. Bu nedenle bu faktör “dramaturjik benlik” olarak adlandırılmıştır. Alt boyutta yer alan beş madde, bireylerin sanal ortamlarda farklı kimlikleri canlandırmaları, çeşitli roller üstlenmeleri ve farklı bir kişilik sergilemeleri gibi eğilimleri içermektedir. Açıklanan varyans oranı %36,281 ile en yüksek düzeye ulaşan bu alt boyutun iç tutarlılığı oldukça yüksektir (Cronbach Alpha= ,926). Bu değer, literatürde kabul edilen $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ aralığına denk geldiğinden, dramaturjik benlik boyutunun yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

İkinci faktör; bireylerin çevrim içi ortamlarda gerçek benliklerinden uzaklaşarak, daha arzu edilen ve idealize edilmiş bir benliği sergileme eğilimlerini ifade etmektedir. Bu boyut bu nedenle “ideal benlik” olarak tanımlanmıştır. Yedi maddeden oluşan bu alt boyut, bireylerin dijital ortamlarda kendilerini daha özgüvenli, çekici veya başarılı gösterme çabalarını içermektedir. Açıklanan varyans oranı %15,912 olup, güvenilirlik katsayısı ,841’dir. Bu değer, ideal benlik alt boyutunun da yüksek düzeyde güvenilir bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Üçüncü faktör; bireyin çevrim içi kimliği ile gerçek yaşam kimliği arasındaki uyum derecesini ve bu iki alan arasında benlik tutarlılığını sürdürme eğilimini kapsamaktadır. Bu nedenle “tutarlı benlik” olarak adlandırılan bu boyut, toplam üç ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler, bireyin dijital platformlarda da gerçek yaşamdaki kişiliğini yansıttığını ve sanal karakterinin gerçek benliğin bir devamı olduğunu vurgulamaktadır. Bu faktörün açıklanan varyans oranı %7,476, güvenilirlik katsayısı ise ,785’tir. Bu düzeydeki bir alfa katsayısı, bu alt boyutun güvenilirliğinin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

Son olarak, dördüncü faktör ise bireyin çevrim içi ortamlarda kendini daha özgür, bağımsız ve güçlü hissederek ideal niteliklerini ön plana çıkarma stratejilerini kapsamaktadır. Bu faktör “dijital benlik” olarak tanımlanmıştır. Üç ifadeden oluşan bu alt boyut, bireyin çevrim içi mecralarda kendisini daha etkili ve yetkin biçimde temsil etme eğilimini ifade etmektedir. Açıklanan varyans oranı %6,630,

güvenilirlik katsayısı ise ,738 olarak hesaplanmıştır. Bu değer de kabul edilebilir düzeyde güvenilirliği işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, her bir faktörün güvenilirlik düzeyinin .70'in üzerinde olması, Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir bir yapı sunduğunu göstermektedir. Dört boyutlu bu yapı, bireylerin çevrim içi kimlik sunum stratejilerini kapsamlı ve çok yönlü biçimde değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Presentation of Online Self Scale-POSS başlıklı ölçek Türkçeye "Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği" başlığıyla uyarlanmıştır. Bu kapsamda uyarlanan ölçekte yer alan 18 maddenin yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla AMOS yazılımı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Doğrulayıcı Faktör Analizinin Faktör Yükleri

İfadeler-Faktörler			Faktör Yükleri
İfade 10	<---	F1	,821
İfade 11	<---	F1	,893
İfade 12	<---	F1	,894
İfade 13	<---	F1	,734
İfade 14	<---	F1	,787
İfade 5	<---	F2	,607
İfade 6	<---	F2	,692
İfade 7	<---	F2	,681
İfade 8	<---	F2	,693
İfade 9	<---	F2	,679
İfade 20	<---	F2	,565
İfade 21	<---	F2	,414
İfade 15	<---	F3	,612
İfade 16	<---	F3	,892
İfade 17	<---	F3	,814
İfade 1	<---	F4	,584
İfade 2	<---	F4	,660
İfade 3	<---	F4	,697

Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin değerlendirmeler, Şekil 1'de sunulan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) modeline dayanmaktadır. DFA sonuçlarının yorumlanması sürecinde, literatürde yaygın olarak kullanılan bazı model uyum ölçütleri referans alınmaktadır. Bu bağlamda, özellikle Schermelleh-Engel ve arkadaşlarının (Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003, s. 52) önerdiği kriterlerin, uyum iyiliği ölçütleri kapsamında araştırmalarda sıklıkla başvuru alan temel referanslardan biri olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Standart Uyum İyiliği Ölçütleri

Uyum Ölçütleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2	$0 \leq \chi^2 \leq 2df$	$2df \leq \chi^2 \leq 3df$
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 \leq \chi^2/df \leq 3$
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$

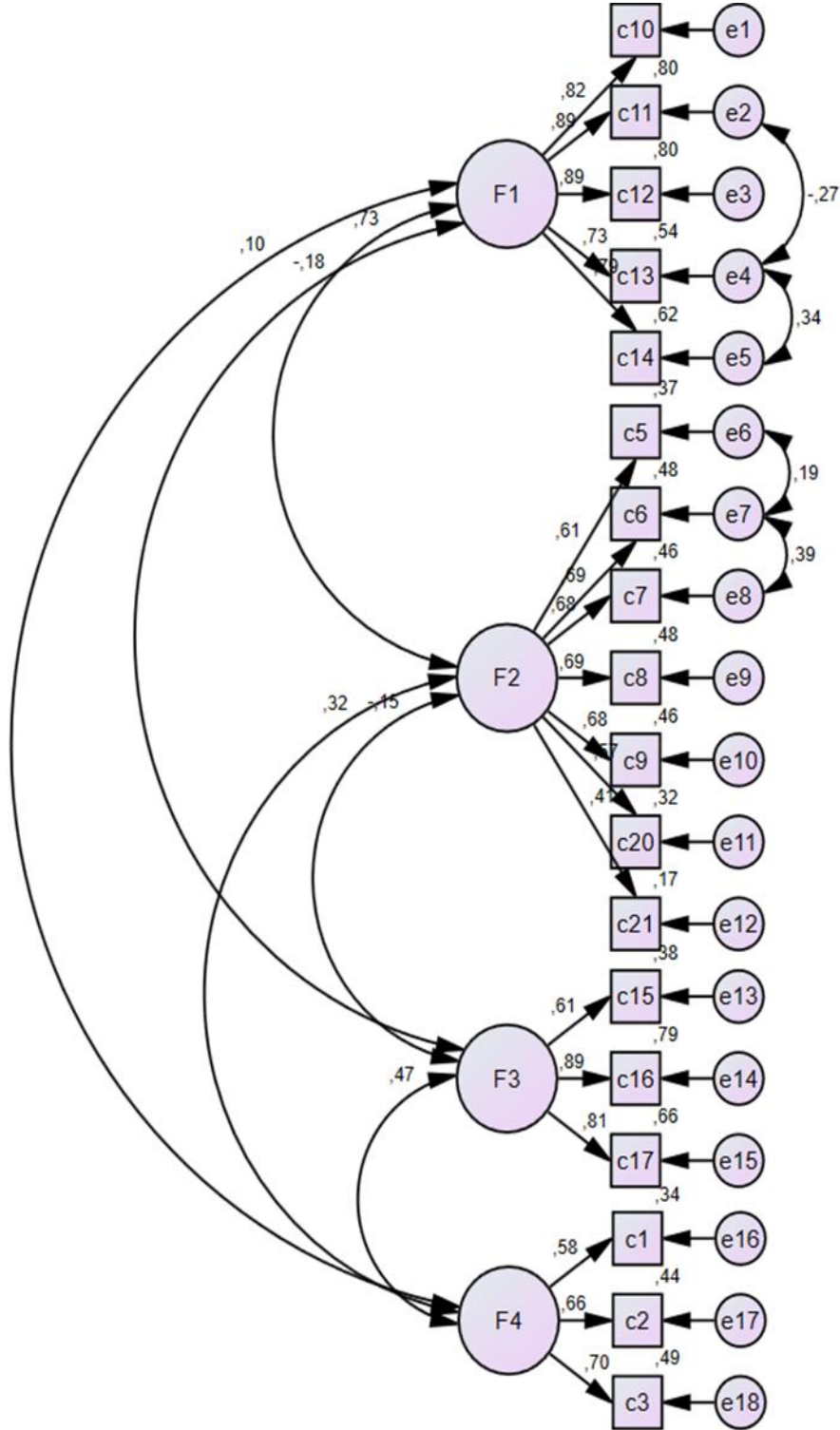
Kaynak: (Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003, s. 52).

Tablo 4: Çevrim içi Benlik Sunumu Ölçeği/Uyum Değerleri

Uyum Ölçütleri	Uyum Değerleri
χ^2	344,649
χ^2/df	2,757
RMSEA	,066
CFI	,936
SRMR	,0717
NFI	,904
GFI	,912

Tablo 4'te sunulan değerlere göre; ki-kare değeri 344,649; ki-kare/serbestlik derecesi oranı 2,757; RMSEA değeri, 066; CFI değeri, 936; SRMR değeri, 0717; NFI değeri, 904 ve GFI değeri, 912 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, Tablo 3'te yer alan kabul edilen standart uyum iyiliği ölçütleriyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Elde edilen bu uyum indeksleri doğrultusunda, Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği'ne ait doğrulayıcı faktör analizine dayalı standardize edilmiş model yapısı ve faktör yükleri, Şekil 1 üzerinde görsel olarak sunulmuştur.

Şekil 1: Çevrim içi Benlik Sunum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Tablo 5: Normallik Test Sonuçları

Faktörler	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık ve Basıklık Değerleri		
	İstatistik	df	p		İstatistik	Standart Hata
Dramaturjik Benlik	,212	1206	,000	Çarpıklık	1,315	,070
				Basıklık	1,146	,141
İdeal Benlik	,088	1206	,000	Çarpıklık	,584	,070
				Basıklık	-,131	,141
Tutarlı Benlik	,126	1206	,000	Çarpıklık	-,557	,070
				Basıklık	-,538	,141
Dijital Benlik	,122	1206	,000	Çarpıklık	-,109	,070
				Basıklık	-,416	,141
Tüm Faktörler	,049	1206	,000	Çarpıklık	,477	,070
				Basıklık	1,177	,141

Normallik testi kapsamında Kolmogorov-Smirnov analizinden elde edilen değerlerin ,05'in altında kalması, istatistiksel açıdan verilerin normal dağılmadığını göstermektedir. Ancak sosyal bilimler alanında yalnızca bu testin sonucuna dayanarak normal dağılım varsayımının reddedilmesi, tek başına yeterli ve gerçekçi bir yaklaşım olarak kabul edilmemektedir. Bu nedenle, verilerin dağılım özelliklerini daha kapsamlı değerlendirebilmek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayılarına da bakılması gerekmektedir. Bu bağlamda, analiz edilen veri setinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 aralığında olduğu görülmüş ve bu durum, verilerin normal dağılıma oldukça yakın bir dağılım gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır (George & Mallery, 2003).

Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenilirliği

Bu bölümde, Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016) tarafından geliştirilen "Presentation of Online Self Scale-POSS" başlıklı ölçeğin Türkçeye uyarlanmış maddelerine ilişkin geçerlik ve güvenirlik analizlerine yer verilmiştir. Soru formunun geçerliliğini güvence altına almak amacıyla araştırmacının izlemesi gereken çeşitli aşamalar bulunmaktadır. Bu doğrultuda, araştırmada kullanılan nihai formun hazırlanma sürecinde, çalışma alanında üç uzman öğretim üyesi, iki ölçme-değerlendirme uzmanı ve bir dil uzmanının değerlendirme ve önerileri dikkate alınarak gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiş; ardından, revize edilen formun uygulaması yapılmıştır. Böylece, formun içerik ve kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmış ve ölçme aracının bilimsel geçerliliği güçlendirilmiştir.

Tablo 6: Çevrim içi Benlik Sunumu Ölçeği Cronbach Alfa Değeri

Faktörler	İfade Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Dramaturjik Benlik	5	,926
İdeal Benlik	7	,841
Tutarlı Benlik	3	,785
Dijital Benlik	3	,738
Çevrim içi Benlik Sunumu Ölçeği	18	,846

Bu araştırmada kullanılan Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği'nin güvenirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa katsayısı esas alınmıştır. Ölçeğe ait güvenirlik analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur. İlgili veriler incelendiğinde; beş maddeden oluşan Dramaturjik Benlik alt boyutunun Cronbach alfa değeri ,926; yedi maddelik İdeal Benlik alt boyutunun ,841; üç maddelik Tutarlı Benlik alt boyutunun ,785 ve yine üç maddelik Dijital Benlik alt boyutunun ,738 olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte, ölçeğin tamamını oluşturan 18 madde için hesaplanan toplam Cronbach Alfa değeri ,846 olarak belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle; tüm alt boyutlara ilişkin alfa katsayılarının yanı sıra ölçeğin geneline ait güvenilirlik değeri, literatürde sıklıkla referans alınan ,70 sınırının üzerinde yer almaktadır. Bu bağlamda, elde edilen sonuçlar ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ve hem alt boyutlarının hem de bütüncül yapısının tutarlı ölçümler sunduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016) tarafından geliştirilen Presentation of Online Self Scale (POSS), bireylerin çevrimiçi ortamlardaki benlik sunumu davranışlarını ölçmek üzere tasarlanmış çok boyutlu bir öz-değerlendirme ölçeğidir. Ölçek geliştirilirken öncelikle 24 maddelik geniş bir madde havuzu oluşturulmuş ve katılımcılardan bu maddelerin her birine 5'li Likert tipinde ("1-Kesinlikle katılmıyorum" "5-Kesinlikle katılıyorum") yanıt vermeleri istenmiştir. Maddeler, literatürde çevrimiçi benlik sunumu konusundaki kuramsal yaklaşımlar ve önceki araştırmalar ışığında seçilmiş; bireylerin internette benliklerini farklı biçimlerde deneyimlemelerini yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Geliştirilen 24 maddelik ölçek formu, faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizine (AFA) tabi tutulmuş ve varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. AFA sonucunda .40 ve üzeri faktör yükü taşıyan maddeler dikkate alınarak ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu dört alt boyut sırasıyla "ideal benlik", "çoklu benlik", "kendilik tutarlılığı" ve "çevrimiçi sunum tercihi" olarak adlandırılmıştır. Her bir alt boyut, çevrimiçi benlik sunumunun farklı yönlerini yansıtmaktadır: İdeal benlik boyutu, bireylerin internette gerçek hayatta gösteremedikleri yönlerini sergileyebilme, kendilerini daha rahat ve istedikleri gibi ifade edebilme ve böylece "idealleştirilmiş" bir kimlik sunabilme eğilimlerini ölçmektedir. Çoklu benlik boyutu, bireylerin farklı çevrimiçi platformlarda ya da bağlamlarda birden fazla persona kullanarak kendilerini farklı kimliklerle ortaya koyma derecelerini yansıtır. Kendilik tutarlılığı boyutu, çevrimiçi sunumun bireyin çevrimdışı gerçek kimliğiyle ne ölçüde tutarlı olduğunu değerlendirir; bu boyuttaki maddeler bireyin internette ne kadar "kendisi gibi" davrandığı ya da tam tersine çevrimiçi ortamda gerçek benliğini yansıtmakta güçlük çekip çekmediği üzerine odaklanır. Son olarak çevrimiçi sunum tercihi boyutu, bireyin yüz yüze etkileşim yerine çevrimiçi iletişimi tercih etme eğilimini ve gerçek dünyada kendini ifade etmekte zorlanma düzeyini ölçmektedir.

Orijinal ölçeğin bu dört alt boyutlu yapısı, madde azaltımı süreci sonunda 21 madde ile şekillenmiş ve alt boyutların iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları sırasıyla (Cronbach alfa değeri) yaklaşık .86; .85; .62 ve .72 olarak rapor edilmiştir. Bu bulgular, POSS ölçeğinin genç ergen örnekleminde çevrimiçi benlik sunumunun çok boyutlu doğasını güvenilir biçimde yakaladığını ve kuramsal beklentilere uygun bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermektedir (Fullwood, James, & Chen-Wilson, 2016). POSS ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması sürecinde, orijinal ölçekteki maddeler dilsel eşdeğerlik sağlanacak biçimde Türkçeye çevrilip geri çevrilerek kültürel uyarlama yapılmıştır. Daha sonra ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini değerlendirmek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA sonuçları, Türk örnekleminde elde edilen verilerde POSS'un orijinaldeki gibi dört faktörlü bir yapıyı büyük ölçüde koruduğunu ortaya koymuştur. Maddelerin faktör dağılımı incelendiğinde, her bir maddenin büyük oranda teorik olarak ait olduğu alt boyutta yüksek yükler aldığı görülmüştür. Ancak, birkaç maddenin Türk kültüründe beklenen faktörlere net olarak yüklenmediği ya da birden fazla faktöre anlamlı yük verdiği tespit edilmiş ve bu durum bazı maddelerin ölçekten çıkarılmasını gerektirmiştir. Ölçeğin uyarlama çalışmasını takiben gerçekleştirilen DFA ile dört faktörlü modelin veriyle uyumu test edilmiş; bu analizde de "ideal benlik" boyutunun dördüncü maddesi ile "kendilik tutarlılığı" boyutunun ikinci ve dördüncü maddelerinin Türk örnekleminde modele uyum göstermediği belirlenmiştir. Söz konusu maddelerin ölçekten çıkarılması ve gerekli model iyileştirmelerinin yapılmasıyla birlikte, Türkçe formun faktör yapısı için kabul edilebilir düzeyde uyum indekslerine ulaşılmıştır. DFA sonucunda elde edilen uyum istatistikleri modele iyi düzeyde bir uyum olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, POSS'un Türkçe

versiyonunun orijinal ölçeğin faktör yapısını koruduğunu ve Türk kültüründe de geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu desteklemektedir.

Bu çalışmada orijinal ölçekte yer alan ifadelerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Orijinal ölçekte toplam dört boyut yer almaktadır. Bu boyutlar Fullwood, James ve Chen-Wilson (2016) tarafından “ideal self” (ideal benlik), “multiple self” (çoklu benlik), “consistent self” (tutarlı benlik) ve “online presentation preference” (çevrim içi sunum tercihi) olarak kavramsallaştırılmıştır. Türkçeye uyarlanan “Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği” de orijinal ölçekte olduğu gibi yine dört boyuttan oluşmaktadır. Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği’nin boyutları ise; “dramaturjik benlik”, “ideal benlik”, “tutarlı benlik” ve “dijital benlik” olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu boyutlardan “dramaturjik benlik” yedi, “ideal benlik” beş, “tutarlı benlik” ve “dijital benlik” ise üçer ifadeden oluşmaktadır.

Sonuç olarak, Çevrimiçi Benlik Sunumu Ölçeği hem orijinal geliştirme çalışmasında hem de Türkçe uyarlama sürecinde dört boyutlu bir yapı sergileyerek, bireylerin çevrimiçi ortamdaki benlik sunumlarını çok boyutlu ve tutarlı bir şekilde ölçmeye olanak tanıyan güvenilir bir ölçek olarak değerlendirilmektedir. Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği’nin geçerlik ve güvenilirlik değerleri doğrultusunda bu ölçeğin, gündelik yaşamda ve çevrim içi ortamlarda benlik tutarlılığını değerlendirme noktasında kullanılabileceğini ifade etmek mümkündür. Ayrıca Çevrim İçi Benlik Sunumu Ölçeği’nin ölçüt geçerliliğinin test edilmesi bağlamında Türkçeye uyarlanan bu ölçeğin farklı örneklem gruplarında uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbakin, N. D. (2020). Gözetim Toplumunda Teşhir: Facebook ve Instagram Örneği. İstanbul: Urzeni Yayınevi.
- Akgül, M. ve Hekimoğlu Toprak, H. (2019). Sosyal Ağlarda Mahremiyetin Dönüşümü: Instagram Örneği. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 10(38), 75-114.
- Avcı, Ö., & Hazar, Ç. M. (2024). Sosyal Medya Benlik Sunum Ölçeği: Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Intermedia International e-Journal*, 11(21), 273-288.
- Bauman, Z. ve Raud, R. (2018). Benlik Pratikleri. (M. Ekinci, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (25. b.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cooley, C. H. (1902). *Human Nature and the Social Order*. New York: Schribner's.
- Cooley, C. H. (1962). *Social Organization: A Study of the Larger Mind*. New York: Shocken.
- Coşkun, R., Altunışık, R., & Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (10. b.). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çağlar, E., Altıntaş, A., & Aşçı, F. H. (2009). Yarışma Benlik Sunumu Envanteri Türkçe Versiyonu'nun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 3-10.
- Dalkılıç, M. M. (2024). *Gözetimin Dönüşümü ve Instagram'da Benliğin Sunumu: Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Fullwood, C., James, B. M., & Chen-Wilson, C.-H. J. (2016). Self-Concept Clarity and Online Self-Presentation in Adolescents. *CyberPsychology, Behavior and Social Networking*, 19(12), 716-720.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows Step-by-Step: A Simple Guide and Reference*. Boston: Allyn & Bacon.
- Goffman, E. (2018). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu* (2. b.). (B. Cesar, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Güler, Ş., Şahin, Y., & Balci, E. V. (2022). Sosyal Medyada Çevrimiçi Benlik Sunumunun Öznel İyi Oluş Üzerine Etkisi: Instagram Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 9(1), 361-380.
- Hanzade, A. Y. (2016). Bir Derleme: Benlik Kavramına İlişkin Bazı Yaklaşımlar ve Tanımlamalar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(48), 79-89.
- James, W. (1983). *The Principles of Psychology Vol 1&2*. Cambridge: Harvard University Press.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, Self and Society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mead, G. H. (2019). *Zihin, Benlik ve Toplum* (2. b.). (Y. Erdem, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Özen, Y., & Gülaçtı, F. (2010). Benlik-Kavramı ve Benliğin Gelişimi Bilen Benliğe Gereksinim Var Mı? *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 20-38.
- Özenir, B. T., & Aşçı, F. H. (2005). Egzersizde Benlik Sunumu Anketi Türk Versiyonunun Psikometrik Özelliklerinin Test Edilmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 3-12.
- Özkan, Ö. S., Durna, G., & Araz, A. (2022). Psychometric Evaluation of the Turkish Version of the Self-Presentation Tactics Scale. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2), 779-800.
- Pescitelli, D. (1996). *An Analysis of Carl Rogers' Theory of Personality*. 20 Nisan 2025 tarihinde <https://eric.pettifor.org/rogeriantheory> adresinden alındı
- Raosoft. (2004). *Sample Size Calculator*. 20 Nisan 2025 tarihinde <http://www.raosoft.com/samplesize.html> adresinden alındı
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research*, 8(2), 23-74.

Ek: Ölçek Formu

Aşağıda çevrim içi ortamlarda benlik sunumuna yönelik birtakım ifadeler yer almaktadır. Bu çalışma Instagram adlı sosyal ağ özelinde yürütüldüğü için maddelerde yer alan çevrim içi ortam kavramını ve çevrim içi olma eylemini Instagram adlı sosyal ağdaki tutum ve davranışlarınızı göz önünde bulundurarak cevap veriniz. İfadelere katılım düzeyinizi 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4- Katılıyorum ve 5- Kesinlikle katılıyorum olacak şekilde işaretleyiniz.

Çevrimiçi Benlik Sunumu Ölçeği*		1-Kesinlikle katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4-Katılıyorum	5-Kesinlikle katılıyorum
1	Çevrim içi ortamlarda istediğim gibi davranmak rahat hissettirir.	1	2	3	4	5
2	Dijital ortamlarda en iyi özelliklerimi sergileyebilirim.	1	2	3	4	5
3	Çevrim içi olmak kendimi daha iyi ifade etmemi sağlar.	1	2	3	4	5
4	Kendimi çevrim içi sunma şeklim gerçek hayatta olduğum kişiden önemli ölçüde farklıdır.	1	2	3	4	5
5	Çevrim içi iletişim gerçek hayatta söyleyemediğim şeyleri söylememe olanak tanıyor.	1	2	3	4	5
6	Çevrim içi olmayı seviyorum çünkü farklı olmama izin veriyor.	1	2	3	4	5
7	Çevrim içiyken olmak istediğim kişi olabileceğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
8	Çevrim içiyken kendimden kaçabiliyorum.	1	2	3	4	5
9	Gündelik hayatta benimle konuşmayacak insanlarla çevrim içi ortamlarda konuşabilirim.	1	2	3	4	5
10	Belirli çevrim içi ortamlarda sıklıkla farklı kişileri canlandırırım.	1	2	3	4	5
11	Çevrim içi ortamlarda düzenli olarak farklı rollerimden yararlanırım.	1	2	3	4	5
12	Çevrim içi ortamlarda farklı kimlikleri canlandırmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
13	Çevrim içi olmak bana yeni bir kimlik oluşturma imkânı verir.	1	2	3	4	5
14	Çevrim içi ortama bağlı olarak farklı bir kişi olurum.	1	2	3	4	5
15	Çevrim içi ortamdaki kişiliğimin gerçek kişiliğim olduğuna inanıyorum.	1	2	3	4	5
16	Siber dünyadaki kişiliğim ile gerçek hayatta olduğum kişinin aynı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
17	Çevrim içi ortamda her zaman kendim olurum.	1	2	3	4	5
18	Çevrim içi ortamda gerçek ben değilim.	1	2	3	4	5
19	Bana göre yüz yüze iletişim daha kolaydır.	1	2	3	4	5
20	Gerçek hayatta kendim olmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
21	Çevrim içi olmayı olmamaya tercih ederim.	1	2	3	4	5

*İfadelerden 10, 11, 12, 13, 14. maddeler “Dramaturjik benlik” faktörünü; 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21. maddeler “İdeal benlik” faktörünü; 15, 16, 17. maddeler “Tutarlı benlik” faktörünü; 1, 2, 3. maddeler ise “Dijital benlik” faktörünü oluşturmaktadır. 4, 18 ve 19. maddeler birden fazla faktörde yük taşıdığı ve binişiklik gösterdiği için ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekte ters çevrilerek kodlanan madde bulunmamaktadır.